

**PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY DOMOWEJ ORAZ
OCHRONY OSÓB DOZNAJĄCYCH
PRZEMOCY DOMOWEJ W
GMINIE RASZYN NA LATA
2026- 2030**

SPIS TREŚCI

1. Wstęp.....	3
2. Przemoc domowa - podstawy teoretyczne i słownik pojęć z obszaru przeciwdziałania przemocy domowej.....	4
3. Założenia programowe.....	10
4. Diagnoza problemu przemocy domowa.....	13
5. Rekomendacje.....	21
6. Cele i zadania Programu.....	21
7. Zakładane efekty.....	22
8. Finansowanie Programu.....	22
9. Ewaluacja	22

1. Wstęp

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. w art. 18 i 71 wskazuje, że instytucja rodziny jest objęta szczególną ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej, a jej dobro państwo ma obowiązek uwzględnić w swojej polityce społecznej, zwłaszcza przez udzielanie szczególnej pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji społecznej.

Nie budzi wątpliwości fakt, że zadaniem państwa jest ochrona rodziny przed zagrożeniami płynącymi z zewnątrz i wewnątrz, w tym zwłaszcza przed przemocą ze strony osób najbliższych. Przemoc domowa jest jednym z podstawowych zagrożeń zarówno dla rodzin rozumianych jako instytucja, podlegająca ochronie i opiece państwa, jak i dla ich poszczególnych członków.

Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej są realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego na zasadach określonych w przepisach Ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej, Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej oraz Ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Aktem prawnym regulującym działania wszystkich podmiotów wobec przemocy w rodzinie jest głównie znowelizowana Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej z dnia 29 lipca 2005 roku oraz Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”.

Procedura NK została opracowana w ten sposób, aby połączyć kompetencje wszystkich instytucji odpowiedzialnych za przeciwdziałanie przemocy domowej i tworzyć warunki do podejmowania współpracy już od momentu interwencji.

Do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, w tym:

- opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej;
- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą domową;
- pomoc osobom dotkniętym przemocą domową w znalezieniu miejsc w ośrodkach wsparcia;

- tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.
- tworzenie grup diagnostyczno-pomocowych

W celu efektywnego i zintegrowanego działania przeciw przemocy domowej oraz zmniejszenia jej negatywnych następstw w życiu społecznym i rodzinnym opracowano Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy dla gminy Raszyn na lata 2026-2030, zwany dalej Programem.

W Programie zostały zawarte podstawowe informacje dotyczące zjawiska przemocy domowej, regulacji prawnych, realizatorów, adresatów programu, zakładanych efektów.

Cele i zadania Programu, a także źródła jego finansowania zostały sformułowane na poziomie ogólnym, umożliwiającym ich rozwinięcie i uszczegółowienie, adekwatnie do aktualnych potrzeb lokalnych. Skuteczność programu zależy od wielu czynników, w tym m.in. dobrego rozeznania środowiska przez służby odpowiednio przygotowane, zajmujące się profilaktyką i wsparciem rodzin zagrożonych patologiami, kompleksowej współpracy lokalnych służb i instytucji w ramach pracy w Gminnym Zespole Interdyscyplinarnym, a przede wszystkim motywacji dokonania zmian i wyjścia z kryzysu przez rodziny dotknięte problemem przemocy.

Niniejszy Program stanowi plan działań instytucji i organizacji zobowiązanych do podejmowania działań na rzecz zapobiegania przemocy domowej, a tym samym przyczyni się do usprawnienia lokalnego systemu przeciwdziałania i ograniczenia ww. zjawiska.

2. Przemoc domowa - podstawy teoretyczne i słownik pojęć z obszaru przeciwdziałania przemocy domowej.

Osoba najbliższa

Ustawa Kodeks karny z dnia 6 czerwca 1997 r., w rozumieniu art. 115 § 11 definiuje "osobę najbliższą", którym jest: małżonek, wstępny, zstępny, rodzeństwo, powinowaty w tej samej linii lub stopniu, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia oraz jej małżonek, a także osoba pozostająca we wspólnym pożyciu.

Obecna nowelizacja Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej z dnia 15 listopada 2024 roku wprowadza definicję osoby stosującej przemoc domową oraz osoby doznającej przemocy domowej.

Dobra osobiste

Dobra osobiste przynależne każdemu człowiekowi wskazane w art. 23 kodeksu cywilnego to w definicji wartości niematerialne w szczególności: zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia,

nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska. Pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przyznanej innym przepisami prawa.

Przemoc - opis problemu

Przemoc według ustawowej definicji zawartej w art. 2 pkt. 2 Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej to „**jednorazowe albo powtarzające się, umyślnie działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej**”.

Zapis ustawy zatem w konkretny i szczegółowy sposób porządkuje wiedzę dotyczącą przemocy i obszaru jej występowania.

Zgodnie z roboczą definicją przemoc domowa to działania lub rażące zaniedbania dokonywane przez jednego z członków rodziny przeciwko pozostałym, wykorzystujące istniejącą lub stworzoną przez okoliczności przewagę sił lub władzy i powodujące u nich szkody lub cierpienie, godzące w ich prawa lub dobra osobiste, a w szczególności w ich życie lub zdrowie (fizyczne czy psychiczne).

Charakterystyka przemocy

- jest intencjonalna – zamierzone działanie człowieka mające na celu kontrolowanie i podporządkowanie osoby dotkniętej przemocą;
- siły są nierówne – jedna ze stron ma przewagę nad drugą. Osoba doznająca przemocy jest słabsza a osoba stosująca przemoc silniejsza;
- narusza prawa i dobra osobiste – osoba stosująca przemoc wykorzystuje przewagę siły, narusza podstawowe prawa osoby doznającej przemocy (np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku itd.);
- powoduje cierpienie i ból – osoba stosująca przemoc naraża zdrowie i życie osoby doznającej przemocy na poważne szkody. Doświadczanie bólu i cierpienia sprawia, że osoba poszkodowana ma mniejszą zdolność do samoobrony.

Formy przemocy

- **przemoc fizyczna:** popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, nieudzielenie koniecznej pomocy, itp.

- **przemoc psychiczna:** wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami), domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, degradacja werbalna (wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie), stosowanie gróźb, itp.
- **przemoc seksualna:** wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych kobiety, itp.
- **przemoc materialna/ekonomiczna:** odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, nie zaspakajanie podstawowych materialnych potrzeb rodziny, itp.
- **zaniedbanie:** zaniedbanie emocjonalno-intelektualne, niezaspokojenie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych (brak opieki, chłód, obojętność)
- **cyberprzemoc:** podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej, istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia

Bardzo rzadko jest stosowana tylko jedna formę przemocy. Zwykle wykorzystuje różne jej postacie, na przemian łącząc je tak, aby uzyskać pełną kontrolę nad osobą doznającą przemocy. Zachowanie osoby stosującej przemoc może wywołać u osoby poszkodowanej trwałe negatywne skutki i w efekcie doprowadzić do zniszczenia u niej pozytywnego obrazu samej siebie.

Z powodu wielu następstw takich doświadczeń, cierpią nie tylko osoby doznające przemocy, ale również bezsilni świadkowie obserwujący akty przemocy tj. najczęściej dzieci. Tego typu doświadczenia uczą agresywnego stylu zachowania, zwiększają pobudzenie w sytuacjach z elementami agresji, zaburzają poglądy na rozwiązywanie konfliktów.

Najczęściej podejmowane oddziaływania zewnętrzne to: interwencja, schronienie, informacja, edukacja, poradnictwo specjalistyczne, wsparcie emocjonalne, psychoterapia, pomoc socjalna dająca sytuacyjne oparcie dla dalszych działań.

Elementy ryzyka występowania przemocy

Jako przyczyny sprzyjające stosowaniu przemocy domowej możemy wskazać normy społeczne i kulturowe. Przez wieki istniało silne społeczne przyzwolenie na stosowanie przemocy wobec najbliższych, w szczególności kobiet i dzieci. Na gruncie prawa i polityki społecznej podejmowano próby wyróżnienia przemocy społecznie akceptowanej (dopuszczalnej) i nadużywania przemocy, czy "niewłaściwej" przemocy domowej, co znacznie utrudniało wszelkie próby zajęcia się tym problemem. Jeszcze do niedawna uważano, że przemoc domowa występuje rzadko i wyłącznie w rodzinach patologicznych. Agresję między członkami rodziny traktowano jako jedną z wielu normalnych form zachowania w codziennym życiu. Przemoc stosowana przez osobę dorosłą wobec bliskich (w tym dzieci), postrzegana była jako akceptowany sposób sprawowania nad nimi władzy i kontroli.

Niebagatelny wpływ na stosowanie przemocy domowej ma również dziedziczenie wzorca przemocy z rodziny pochodzenia. Dzieci wychowane w rodzinach w problemem przemocy przyswajają sobie zachowania dorosłych, których są świadkami lub osobami doznającymi przemocy. Uczą się, że najbardziej skutecznym i najlepszym sposobem rozwiązywania konfliktów jest przemoc.

Wpływ na stosowanie przemocy domowej może mieć także nadużywanie alkoholu i innych środków psychoaktywnych. Mogą one powodować zaburzenia kontroli własnego zachowania i utrudniać rozpoznanie własnych emocji i panowania nad nimi, to jednak alkohol nie jest źródłem przemocy. Uzależnienie nie zwalnia z odpowiedzialności za swoje czyny, mimo że osoby stosujące przemoc często próbują wykorzystać ten fakt jako czynnik usprawiedliwiający ich zachowanie.

Elementami ryzyka, które zwiększają prawdopodobieństwo pojawienia się przemocy domowej są również środowisko społeczne i warunki życia – bezrobocie, trudna sytuacja materialna, złe warunki mieszkaniowe, poważna choroba w rodzinie mają silny i często negatywny wpływ na funkcjonowanie ludzi. Stres i frustracja towarzyszące ww. problemom zwiększają łatwość wpadania w złość, którą najczęściej wyładowuje się na najbliższych.

Cechy osobowości osoby stosującej przemoc, przede wszystkim brak empatii, niskie poczucie własnej wartości oraz autorytarne poglądy na role w rodzinie i trudności w konstruktywnym rozwiązywaniu problemów powodują łatwość wyrażania negatywnych emocji a co za tym idzie krzywdzenie swoich najbliższych.

Fazy przemocy

Osobą doznającą przemocy, w szczególności domowej, nie jest się jednorazowo. Przemoc domowa jest rozwijającym się i trwającym przez pewien okres czasu procesem. Proces ten opisać można w trzech następujących po sobie i cyklicznie się powtarzających fazach.

Pierwsza faza to tzw. faza narastania napięcia.

Jej cechą charakterystyczną jest coraz bardziej wyczuwalny wzrost napięcia pomiędzy osobami (osobą stosującą przemoc i osobą doznającą przemocy). Wszystkie złe emocje agresor zaczyna wyładowywać na osobie, na której przemoc stosuje, a każdy nawet najdrobniejszy szczegół staje się odpowiednim pretekstem do wszczęcia awantury lub konfliktu. Osoba doznająca przemocy w tej fazie zaczyna wyczuwać niebezpieczeństwo ze strony swojego oprawcy, a każdy atak agresji z jego strony stara się powstrzymać przez przepraszanie oraz dostosowywanie się do jego wymagań. Ponadto w fazie tej oprawca może spożywać więcej alkoholu lub innych substancji odurzających. Często osoby doznające przemocy stają się coraz bardziej nerwowe i niespokojne, mają problemy ze snem, tracą apetyt.

Druga faza nazywana jest fazą gwałtownej przemocy.

Jest ona szczególnie dotkliwa dla osoby doznającej przemoc, ponieważ to w tej fazie osoba stosująca przemoc daje upust całemu napięciu i agresji, które w nim narastało. Chcąc podkreślić swoją siłę i przewagę, zaczyna bić. Osoba doznająca przemocy stara się uspokoić „agresora” i chronić siebie i rodzinę, jednak zazwyczaj nie łagodzi to jego złości i poddaje się. Z reguły faza ta jest krótka – trwa od kilku godzin do dwóch dni, ale cechuje ją ogromna brutalność. W skrajnych przypadkach skutki są widoczne w postaci siniaków, połamanych kości, osoba doznająca przemocy odczuwa również wstyd, upokorzenie, przerażenie i nie może uwierzyć w to, co się stało.

Ostatnią fazą jest faza miodowego miesiąca.

Jest to etap przez który osoba doznająca przemocy najczęściej pozostaje w cyklu przemocy. Osoba stosująca przemoc zaczyna przepraszać, wyrażać żal i skruchę. Bardzo często „przekupuje” osobę doznającą przemocy prezentami, w przypadku przemocy (mężczyzna – kobieta) wiąże się z wyjazdami na kolację, przez co kobieta powoli zapomina o przykrych wydarzeniach i bólu, a także zaczyna odzyskiwać zaufanie do partnera i wierzy w jego poprawę. Faza jest stosunkowo krótka – po jakimś czasie powraca agresja i cykl się powtarza.

Opisane fazy tworzą tzw. „błędne koło przemocy”, przez które osobie doznającej przemocy domowej ciężko jest zwrócić się w odpowiednim czasie o pomoc.

Przemoc w aspekcie prawnym, moralnym, psychologicznym i społecznym

Na przemoc domową można spojrzeć z perspektywy prawnej, moralnej, psychologicznej i społecznej. Z punktu widzenia prawa przemoc domowej to przestępstwo, którego odmiany określone są w różnych kodeksach i odpowiednio karane. Zagadnienia przemocy domowej regulują dwa, podstawowe akty: Kodeks Karny oraz Ustawa o Przeciwdziałaniu Przemocy Domowej.

Kodeks Karny określa przemoc fizyczną jako wszelkie działania skierowane przeciw zdrowiu lub życiu osoby doznającej przemocy domowej, którą jest osoba najbliższa pozostająca w stałej lub czasowej zależności od osoby stosującej przemoc albo osoba małoletnia (czyli taka, która nie ukończyła 18 roku życia) lub nieporadna ze względu na swój stan psychiczny lub fizyczny. Fizyczna przemoc to także przemoc seksualna polegająca na wymuszaniu współżycia czy takich jego form, które nie są akceptowane przez osobę doznającą przemocy domowej. Jeżeli osoba stosująca przemoc dopuszcza się gwałtu, który także w małżeństwie jest przestępstwem, może odpowiadać na podstawie przepisów kodeksu karnego. Znęcanie się psychiczne to wszelkie działania charakteryzujące się poniżaniem, wzbudzaniem poczucia zagrożenia, a także przemoc ekonomiczna wyrażająca się niezaspokajaniem potrzeb materialnych, uniemożliwianiem podjęcia pracy czy pozbawianiem dochodów. Do zaistnienia przestępstwa wystarczy dopuszczenie się przez osobę stosującą przemoc jednego jej rodzaju: fizycznej lub psychicznej. W praktyce społecznej i prawnej zapisy zawarte w Kodeksie Karnym okazały się niewystarczające stąd też w Ustawie o Przeciwdziałaniu Przemocy Domowej zdefiniowano pojęcie przemocy domowej celem zwiększenia skuteczności działań wobec osób stosujących przemoc, a także zapobiegania samemu zjawisku.

Perspektywa moralna pokazuje, że dokonywanie przemocy jest złem, polegającym na krzywdzeniu słabszego. Osoba stosująca przemoc domową powinna podlegać sankcjom własnego sumienia i potępieniu ze strony innych. Moralna ocena przemocy powinna powstrzymywać osoby stosujące przemoc i motywować świadków do pomagania osobom doznającym przemocy.

Psychologiczne zrozumienie przemocy odgrywa podstawową rolę w pomaganiu osobą, które jej doznają i ją stosują w wyzwoleniu się z niej i w naprawieniu szkód, jakie poczyniła w ich życiu. Spojrzenie to zwraca również uwagę na cierpienie i bezradność osoby, która doznaje przemocy, odsłania mechanizmy wewnętrzne i sytuacyjne sterujące przemocą oraz złożone procesy interakcji między osobą, która ją stosuje i tą, która jej doznaje, na odczuwanie przez osoby

doznające przemocy skutków przemocy, a także na możliwości wyjścia z przemocy.

Nie ma takiej formy przemocy, która nie miałaby konsekwencji odczuwalnych w danej społeczności. Sukcesywny spadek poziomu rozwoju jednostki skutkuje obniżeniem poziomu aktywności jednostki w społeczeństwie, co w rezultacie przesądza o rozwoju państwa lub jego braku. Jeśli przemoc ma miejsce w rodzinie, to zawsze będzie pokrzywdzona szersza grupa ludzi. Bardzo często zaczyna się od braku więzi i relacji w rodzinie, potem zaniku relacji wśród znajomych czy w sąsiedztwie, co ostatecznie implikuje brak zaangażowania w życie społeczności lokalnej.

Stereotypy na temat przemocy

Mniej więcej 10% Polaków zgadza się z poniższymi stwierdzeniami, a więc w pewnym sensie uznaje je za normalne, a co za tym idzie nie wskazujące na występowanie przemocy domowej. Najczęściej wymienianymi przez ekspertów stereotypami na temat przemocy domowej są następujące zdania:

- szarpanie, czy popychanie współmałżonka, to jeszcze nie są przejawy przemocy domowej;
- o przemocy można mówić tylko wtedy, gdy widoczne są ślady na ciele osoby doznającej przemocy np. siniaki, rany itp.;
- rodzice mają prawo bić swoje dzieci;
- pogrożki i zastraszanie partnera nie świadczą o przemocy wobec niego;
- mąż ma prawo decydować o tym, z kim jego żona może się kontaktować, a z kim nie.
- obsesyjna zazdrość to przejaw miłości wobec partnera;
- obrażanie partnera, wyzwiska, to normalna rzecz, podczas sporu między małżonkami;
- w sprawach seksu żona zawsze powinna zgadzać się na to, co chce mąż;
- gwałt w małżeństwie nie istnieje;
- wydzielanie pieniędzy i kontrolowanie wszystkich wydatków, to przejaw gospodarności współmałżonka.

Jednym z najczęściej wymienianych przez ekspertów stereotypem na temat przemocy domowej jest ten dotyczący tego, kogo to zjawisko dotyczy. Specjaliści wyraźnie podkreślają, że przemoc domowa, jako zjawisko dotyczące środowisk patologicznych, jest mitem.

3. Założenia programowe

Podstawy prawne

Dokumenty Rady Europy:

- Rekomendacja Komitetu Ministrów Rady Europy nr R (85)4 w sprawie przemocy domowej z 26 marca 1985 r.
- Rekomendacja Komitetu Ministrów Rady Europy nr R (90)2 w sprawie reakcji społecznych na przemoc w rodzinie z 15 stycznia 1990 r.
- Konwencja o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej.

Dokumenty krajowe normujące problematykę przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej.
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi .
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie .
- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030 (Uchwała Rady Ministrów nr 205 z 9 listopada 2023 r.).
- Narodowy Program Zdrowia na lata 2021-2025.
- Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji.
- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny.
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy.
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego
- Rozporządzenia wykonawcze:
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”.
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 8 września 2023 r. w sprawie wzoru zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy domowej.
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 20 czerwca 2023 r. w sprawie nadzoru i kontroli nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 czerwca 2023 r. w sprawie Zespołu Monitorującego do spraw Przeciwdziałania Przemocy Domowej.

- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 21 czerwca 2023 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla osób doznających przemocy domowej, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach.
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 4 września 2023 r. w sprawie procedury postępowania przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą domową.

Dokumenty gminne:

- Programy Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2020-2025.
- Uchwała Nr LXXX/679/23 Rady Gminy Raszyn z dnia 7 września 2023 roku w sprawie trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej.

Adresaci Programu:

- osoby doświadczające przemocy domowej,
- osoby stosujące przemoc domową,
- świadkowie przemocy domowej,
- instytucje zajmujące się pomocą rodzinie,
- organizacje pozarządowe,
- społeczność lokalna.

Realizatorzy Programu

- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Pełnomocnik Wójta ds. Profilaktyki Uzależnień,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Raszynie,
- Komisariat Policji w Raszynie
- Kuratorska Służba Sądowa przy Sądzie Rejonowym w Pruszkowie
- Raszyńskie Stowarzyszenie Rodzin Abstynenckich Klub ARKA
- Szkoła Podstawowa w Raszynie
- Zespół Szkolno - Przedszkolny w Ładach
- Szkoła Podstawowa w Sękocinie

- Przedszkole „Pod Topolą”
- Przedszkole „W Stumilowym Lesie”
- Przedszkole „Wyspa Skarbów”,
- Przedszkole w Sękocinie,
- Przedszkole w Falentach,
- Ognisko Wychowawcze w Jaworowej
- Świetlica Środowiskowa „Świetlik” w Rybiu
- Centrum Kultury Raszyn
- Centrum Sportu Raszyn

Zasoby

- Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej,
- Punkt Konsultacyjny ds. Uzależnień i Przeciwdziałania Przemocy
- Urząd Gminy- Pełnomocnik Wójta ds. Profilaktyki Uzależnień,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Raszynie,
- Komisariat Policji w Raszynie,
- Komenda Powiatowa Policji w Pruszkowie,
- Prokuratura Rejonowa,
- Sąd Rejonowy w Pruszkowie - Kuratorska Służba Sądowa ,
- szkoły i przedszkola,
- służba zdrowia,
- Raszyńskie Stowarzyszenie Rodzin Abstynenckich Klub Arka
- Zespół Ośrodków Wsparcia w Piastowie
- Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnień i Współuzależnienia

4. Diagnoza problemu przemocy domowej

W gminie Raszyn jest opracowany i wdrożony system przeciwdziałania przemocy domowej. W latach 2021-2025 realizowane były wszystkie zadania wynikające z ustaw, rozporządzeń oraz innych aktów prawnych dotyczących przeciwdziałania przemocy domowej.

Działania na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej są podejmowane w szczególności w ramach pracy Zespołu

Interdyscyplinarnego.

W skład Zespołu Interdyscyplinarnego wchodzi przedstawiciele:

- Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej,
- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Komisariatu Policji w Raszynie,
- oświaty,
- służby zdrowia,
- organizacji pozarządowych,
- Kuratorskiej Służby Sądowej.

Realizowane cele w pracy Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grup diagnostyczno-pomocowych

- realizacja założeń ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej i procedury „Niebieskie Karty”,
- poprawa przepływu informacji i organizacji działań na rzecz osób doznających przemocy domowej,
- poprawa jakości i efektywności współpracy,
- inicjowanie i realizacja działań wpisanych w Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej,

Każda z instytucji i organizacji podejmuje działania w ramach swoich kompetencji i możliwości oraz zgodnie z zakresem przepisów prawnych regulujących zakres ich działalności.

Realizowane działania w ramach Programu mają duże znaczenie przy kreowaniu przyszłych priorytetów w walce ze zjawiskiem przemocy domowej. Jednym z kluczowych osiągnięć, które dotychczas udało się zrealizować zarówno na szczeblu centralnym, jak i samorządowym, jest podejmowanie współpracy oraz branie odpowiedzialności za tę problematykę przez różne resorty zaangażowane w realizację Programu, ale również przez służby pracujące w środowiskach lokalnych. Wprowadzenie tego typu rozwiązań daje gwarancję skuteczności podejmowanych działań oraz stworzenia optymalnych rozwiązań w zakresie walki ze zjawiskiem przemocy domowej.

Realizacja działań w ramach Programu w sposób znaczący wpłynęła na zmianę świadomości społecznej. Ujawnianie przypadków przemocy domowej świadczy o poszerzeniu wiedzy na temat tego zjawiska. Ponadto każdy zgłoszony przypadek przemocy domowej to odpowiedź

społeczeństwa na brak przyzwolenia na to zjawisko, to świadomość, że przemoc domowa jest przestępstwem.

Do 2011 roku procedura Niebieskiej Karty funkcjonowała tylko w Policji. Rozszerzenie podmiotów uprawnionych do realizacji procedury spowodowało znaczny wzrost ilości postępowań.

Poniższa tabela przedstawia dane statystyczne realizacji procedury Niebieskiej Karty.

Dane statystyczne realizacji procedury NK w Poszczególnych latach.

	2021	2022	2023	2024
Liczba prowadzonych procedur NK	54	52	58	60
Liczba nowych procedur NK	28	25	27	39
Policja	11	10	10	14
GOPS	2	1	4	1
Oświata	5	4	9	14
Oś. Zdrowia	2	3	1	4
GKRPA	8	7	3	4
Osoby dotknięte przemocą domową	47	36	41	62
Kobiety	35	25	26	42
Mężczyźni	12	11	15	20
Osoby stosujące przemoc domową	28	26	33	48
Kobiety	4	8	10	12
Mężczyźni	24	18	23	36
Liczba zamkniętych procedur NK	49	23	22	45
Liczba spotkań ZI	5	4	7	6
Liczba powołanych grup roboczych	28	25	26	40
Liczba spotkań grup roboczych	72	84	94	148

Powołanie Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej w listopadzie 2011 roku spowodowało właściwe, wspólne działania skierowane przeciw zjawisku przemocy. Procedura Niebieskiej Karty objęła uzasadnione i udokumentowane przypadki stosowania przemocy domowej.

Wzrost skuteczności funkcjonowania Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej przekłada się na rosnącą świadomość społeczną i większą ilość zgłoszeń stosowania przemocy, do tej pory przemilczanych, ukrywanych i wstydlivych.

Charakterystyka wiekowa osób doświadczających przemocy w procedurze Niebieska Karta

rok		ogółem	do 18 r. życia	od 18 do 67 lat	od 67 lat
2021	kobiety	35	12	21	2
	mężczyźni	12	11	1	0
2022	kobiety	25	5	14	6
	mężczyźni	11	6	4	1
2023	kobiety	26	14	11	1
	mężczyźni	15	12	2	1
2024	kobiety	42	22	18	2
	mężczyźni	20	19	1	0

Charakterystyka wiekowa osób stosujących przemoc wobec których wszczęto procedurę Niebieska Karta

rok		ogółem	do 18 r. życia	od 18 do 67 lat	od 67 lat
2021	kobiety	4	0	4	0
	mężczyźni	24	0	23	1
2022	kobiety	8	0	6	2
	mężczyźni	18	0	15	3
2023	kobiety	10	0	10	0
	mężczyźni	23	0	22	1
2024	kobiety	12	0	12	0
	mężczyźni	36	0	35	1

Trzeba pamiętać, że nie ma jednej przyczyny przemocy domowej. Do przemocy dochodzi w wyniku współwystępowania i wzajemnego oddziaływania na siebie różnych czynników; społecznych, kulturowych i psychologicznych. Najczęściej procedurę Niebieskiej Karty wprowadzano z powodu podejrzenia przemocy spowodowanej nadużywaniem alkoholu i

konfliktami między małżonkami co najczęściej przekładało się na przemoc wobec dzieci.

Istotną pomocą w profilaktyce przeciwdziałania przemocy domowej jest funkcjonowanie Punktu Konsultacyjnego ds. Uzależnień i Przeciwdziałania Przemocy, który prowadzi działalność skierowaną do wszystkich mieszkańców Gminy Raszyn, a w szczególności osób będących w kryzysie, uzależnionych od alkoholu i innych środków odurzających, osób doświadczających przemocy i stosujących przemoc oraz członków ich rodzin. Do zadań Punktu należy między innymi:

- wstępna diagnoza i ocena sytuacji rodzinnej zgłaszających się osób,
- udzielanie konsultacji i porad psychologicznych i psychoterapeutycznych,
- motywowanie do podjęcia leczenia w tym do leczenia odwykowego oraz kierowanie do specjalistycznych placówek,
- inicjowanie interwencji w przypadku diagnozy przemocy domowej,
- prowadzenie w środowisku działań informacyjnych i edukacyjnych.

Dane statystyczne Punktu Konsultacyjnego ds. Uzależnień i Przeciwdziałania Przemocy

rok	Liczba osób objętych konsultacjami psychologa	Liczba godzin konsultacji psychologicznych	Liczba innych konsultacji udzielonych w Punkcie
2021	72	187	660
2022	61	207	461
2023	57	264	644
2024	116	524	468

Analiza SWOT

Analiza SWOT to autodiagnoza obejmującej posiadane przez Gminę Raszyn słabe i mocne strony, w zakresie realizacji swoich zadań, a także szanse i zagrożenia płynące z otoczenia Gminy, które mogą realizację zaplanowanych działań wspierać lub utrudniać. Przygotowana poniżej analiza SWOT stanowi próbę takiej właśnie autodiagnozy i służyć ma przede wszystkim temu, by planowane przez Gminę działania można było przeprowadzać w oparciu o rzeczywiste zasoby, a ewentualne braki w tychże zasobach można było identyfikować i w miarę możliwości uzupełniać. Przy konstruowaniu analizy SWOT uwzględniono również stan lokalnych zasobów

instytucjonalnych i kadrowych, umożliwiających prowadzenie działalności profilaktycznej i terapeutycznej.

S – mocne strony:	W – słabe strony
– systemowa zmiana sposobu postrzegania problemu przemocy domowej z zagadnienia podlegającego osobno poszczególnym podmiotom na zagadnienia interdyscyplinarne, która umożliwia współpracę różnych instytucji, – wystarczające środki finansowe pochodzące z opłat za sprzedaż alkoholu, – zapewnianie rodzinom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy odpowiedniego dostępu do pomocy terapeutycznej oraz wsparcia psychologicznego i prawnego w Punkcie Konsultacyjnym ds. Uzależnień i Przeciwdziałania Przemocy, – współpraca z kuratorami sądowymi, – realizowanie wśród rodziców, nauczycieli działań edukacyjno-szkoleniowych w zakresie profilaktyki uzależnień i przeciwdziałania przemocy domowej, – rozwinięta sieć placówek oświatowo-wychowawczych, będących partnerami i realizatorami programów profilaktycznych i zadań z zakresu przeciwdziałania działaniom ryzykownym, – funkcjonowanie na terenie gminy organizacji pozarządowych- Raszyńskiego Stowarzyszenia Rodzin Abstynenckich Klub ARKA i nieformalnego stowarzyszenia (AA) – bogata oferta spędzania czasu wolnego dla mieszkańców gminy, w szczególności opartej na propagowaniu kultury, sportu i zdrowego stylu życia.	– brak diagnozy zagrożeń społecznych oraz pogłębionej diagnozy zjawiska przemocy domowej w Gminie Raszyn, – brak jednolitej wykładni przepisów dotyczących procedury Niebieskiej Karty, – niedostateczna wiedza społeczności lokalnej związanej z przemocą domową, – niedostateczna współpraca na poziomie instytucji, dbanie o realizację zadań statutowych i mniejsze angażowanie się w działania profilaktyczne i pomocowe, – niechęć mieszkańców do współpracy z odpowiednimi instytucjami lub służbami np. Policją, – brak narzędzi wpływu na osoby stosujące przemoc, co powoduje, że skuteczność oddziaływania w znaczącym stopniu zależy od ich dobrej woli, – nowe problemy społeczne: cyberprzemoc, uzależnienie od gier komputerowych i portali społecznościowych, itp., – niewystarczający poziom wiedzy i kompetencji rodziców w zakresie pełnienia funkcji wychowawczych przede wszystkim w środowiskach rodzin zagrożonych i dotkniętych problemami uzależnień i ubóstwa, – wykonywanie zadań antyprzemocowych w Zespołach Interdyscyplinarnych i Grupach Roboczych, w godzinach pracy i w ramach obowiązków służbowych bez dodatkowego wynagrodzenia, – brak narzędzi wpływu na członków Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych, które nie wywiązują się z obowiązków co uniemożliwia dyscyplinowanie tych osób.

O – szanse	T – zagrożenia
– ograniczenie zjawiska przemocy dzięki istniejącym rozwiązaniom prawnym i organizacyjnym, – zwiększanie roli i znaczenia Punktu Konsultacyjnego ds. Uzależnień i Przeciwdziałania Przemocy, – wzrost świadomości osób doświadczających przemocy o przysługujących im prawach, – reintegracja osób stosujących przemoc dzięki programom terapeutycznym i korekcyjno - edukacyjnym – dostępność ośrodków terapeutycznych dla osób uzależnionych, – zwiększająca się świadomość społeczna na temat problemów uzależnień i przemocy, – współpraca z ośrodkami leczenia uzależnień w Pruszkowie oraz Zespołem Ośrodków Wsparcia w Piastowie, – funkcjonowanie organizacji pozarządowych działających w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy domowej – zwiększające się możliwości kształcenia i podnoszenia kompetencji realizatorów Programu, – możliwość wykorzystania opracowanych dla funkcjonariuszy Policji i pracowników oświaty kwestionariuszy szacowania ryzyka oraz algorytm występowania przemocy domowej, – wielość form i metod oddziaływania na dzieci i młodzież, rozwijająca się oferta zajęć i programów skierowana do dzieci i młodzieży.	– obecność w świadomości społecznej stereotypów na temat przemocy, – wzrastający poziom frustracji wśród realizatorów wynikający z przekonania o braku długofalowej skuteczności działań, – brak szybkiego dostępu do leczenia w wyspecjalizowanych placówkach leczenia odwykowego, – niewydolność organów wymiaru sprawiedliwości w zakresie egzekucji prawa i niedostateczna współpraca z ich strony, – rosnące spożycie środków psychoaktywnych, w tym alkoholu, które może skutkować wzrostem liczby osób uzależnionych stosujących przemoc, – brak uregulowań prawnych pozwalających na skuteczne egzekwowanie uczestnictwa w zajęciach korekcyjno-edukacyjnych osób stosujących przemoc domowej – niechęć do podejmowania terapii przez osoby stosujące przemoc, brak metod egzekwowania od osób stosujących przemoc stawiania się na wezwanie Zespołu Interdyscyplinarnego.

5. Rekomendacje

Na podstawie analizy diagnozy i analizy SWOT a także wniosków z monitoringu dotychczasowego Programu zostały sformułowane następujące rekomendacje:

- opracowanie diagnozy zagrożeń społecznych oraz pogłębionej diagnozy zjawiska przemocy domowej dla całej Gminy Raszyn. Bez tych dokumentów działania będą planowane w sposób przypadkowy, bez oparcia na rozpoznaniu aktualnych potrzeb.
- prowadzenie systematycznych działań informacyjnych i edukacyjnych podnoszących świadomość społeczną w zakresie przyczyn i skutków przemocy oraz możliwości reagowania społeczeństwa na przypadki przemocy domowej i znajomości miejsc w których możliwe jest uzyskanie pomocy,
- rozwijanie kompleksowej oferty pomocy dla osób doznających przemocy domowej, rozwijanie oferty dla osób stosujących przemoc w celu zmiany ich zachowań, uwzględniającą diagnozę przyczyn stosowania przemocy,
- kontynuowanie działań wzmacniających koordynację i podnoszących efektywność współpracy interdyscyplinarnej realizatorów Programu poprzez zapewnienie różnych form doradztwa i wsparcia edukacyjnego.

6. Cele i zadania Programu.

1. Cel główny Programu.

Celem głównym Programu jest zmniejszenie zjawiska przemocy domowej i problemów z nim związanych na terenie Gminy Raszyn.

2. Cele szczegółowe

1. Podnoszenie świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy domowej.
2. Ochrona i pomoc osobom doznającym przemocy domowej.
3. Oddziaływanie wobec osób podejrzanych o stosowanie przemocy domowej i osób stosujących przemoc.
4. Podnoszenie kompetencji i wspieranie współpracy realizatorów Programu.

Cele szczegółowe (działania, mierniki realizowanych działań i celów, realizatorzy i partnerzy) opisano jako **załącznik nr 1 do Programu**.

Rodzaje działań.

- działania interwencyjne – opiekuńcze i terapeutyczne, kierowane do osób doznających przemocy domowej oraz pouczające i izolujące kierowane do osób stosujących przemoc.
- działania wspierające – psychologiczne, terapeutyczne i inne, kierowane do osób doznających przemocy i świadków przemocy domowej.
- działania edukacyjno – korekcyjne kierowane do osób uwikłanych w przemoc domową, nie radzących sobie z agresją w stosunku do członków rodzin.
- działania profilaktyczne – diagnozujące, informacyjne, edukacyjne, kierowane do ogółu społeczeństwa, a także do osób pracujących z osobami doznającymi i stosującymi przemoc domową.

7. Zakładane efekty

Realizując działania zawarte w Programie Przeciwdziałania Przemocy i Ochrony Osób Doznających Przemocy na lata 2025- 2029 planuje się osiągnąć następujące efekty:

- zmniejszenie rozmiarów przemocy domowej,
- poprawa dostępu do informacji,
- poprawa bezpieczeństwa rodzin,
- poprawa warunków rozwojowych dla dzieci i młodzieży,
- podniesienie poziomu wiedzy dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie skutków stosowania przemocy domowej,
- spadek liczby przypadków przemocy domowej,
- pogłębienie wiedzy społecznej o zjawisku przemocy domowej i sposobach radzenia sobie z tym problemem,
- promowanie metod wychowawczych bez użycia przemocy,
- zmiana postaw społecznych wobec zjawiska przemocy domowej,
- wzrost liczby osób profesjonalnie pomagających osobom doznającym i stosującym przemoc domowej.

8. Finansowanie Programu

Źródłem finansowania zadań zawartych w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy w gminie Raszyn na lata 2026-2030 są środki własne Gminy, w tym wpływy z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów

alkoholowych oraz środki z budżetu państwa i województwa przeznaczone na realizację zadań dotyczących przeciwdziałania przemocy domowej.

9. Ewaluacja Programu

Ewaluacja ma dostarczyć informacji, czy cele programu są właściwie realizowane, jaka jest trafność przyjętych sposobów realizacji, jaka skuteczność i efektywność Programu oraz wskazać potrzebne zmiany na przyszłość. Program ma charakter otwarty. Zmieniające się uwarunkowania prawne i organizacyjne mogą wpłynąć na konieczność jego uzupełnienia.

W trakcie realizacji programu powinno się systematycznie zbierać i analizować dane dotyczące jego realizacji.

LITERATURA

1. Psychologiczne aspekty przemocy domowej, Jerzy Mellibruda
2. Przemoc w rodzinie- sytuacja osób doznających przemocy, opracowanie PARPA
3. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na terenie województwa mazowieckiego, Zeszyty Naukowe SGSP 2019, Nr 69/1/2019, kpt. dr Monika Wojakowska Wydział Inżynierii Bezpieczeństwa Cywilnego Szkoła Główna Służby Pożarniczej lic. Monika Parada,
4. Przemoc w rodzinie – kryzys autorytetu czy nieskuteczne kształtowanie bezpieczeństwa społeczności lokalnych,
5. Ogólnopolska diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie, Raport Kantar Polska dla Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej- 2019 rok

